

Generaldirektören

Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till:
fredrik.norlund@regeringskansliet.se

2021-03-08

Svk 2020/4391

REMISSVAR

**Remissvar avseende Energimarknadsinspektionens rapport
Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för
kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet (I2020/03164)**

Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06)

Svenska kraftnät har tagit del av Energimarknadsinspektionens rapport och lämnar härmed sitt svar på rapporten.

Regeringen önskar särskilt synpunkter på Energimarknadsinspektionens bedömning att en nätkoncessionshavare har ett absolut ansvar att leverera el till sina kunder. Svenska kraftnät stödjer denna bedömning. Dock kan formuleringen feltolkas då det är elhandlare som levererar el till sina kunder medan nätkoncessionshavare överför eller distribuerar elen.

Våra huvudsakliga synpunkter på rapporten är följande:

- En bättre samordnad planering är väsentlig för att komma till rätta med kapacitetsbristen. Att möta snabbt uppkomna behov, exempelvis orsakad av att produktion läggs ner med kort varsel, låter sig inte göras överallt i Sverige och det är inte samhällsekonomiskt rimligt att säkerställa att överkapacitet ska finnas överallt. Förutom en mer samordnad planering behövs incitament på elmarknaden för produktion på rätt plats i systemet.
- Svenska kraftnät håller med om principen att nätkoncessionshavaren inte får åberopa kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet. Dock anser vi att det behövs mer utredning innan författningen ändras, särskilt vad beträffar ansvar, tidshorisont och vilken typ av åtgärder som kan vara aktuella.
- Svenska kraftnät är tveksam till uppdraget om att utvärdera och utveckla arbetet med nätplanering, driftplanering och den dagliga driften för att frigöra mer överföringskapacitet till marknaden. Vår målsättning är alltid

att lämna maximal kapacitet till marknaden med hänsyn tagen till elsystemets driftsäkerhet. Driftsäkerheten är alltid högst prioriterad.

- Angående förslaget om att nätkoncession för transmissionsnät endast får ges om den är samhällsekonomiskt lönsam och att detta ska prövas inom ramen för koncessionsprövningen anser vi riskerar att försena nödvändiga utbyggnader av nätet. Det är sannolikt inte heller möjligt att kvantifiera samtliga relevanta nyttor och kostnader eftersom det saknas såväl metoder som verktyg.
- Svenska kraftnät är generellt sett positiv till förslagen vad gäller flexibilitetsmarknader.

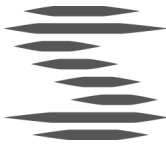
Våra mer detaljerade synpunkter på materialet följer här efter.

Förbättrad planering och koordinering i samband med nätutveckling

Svenska kraftnät är positiv till att samarbetet mellan systemansvariga för distributionssystem respektive överföringssystem regleras och tydliggörs när det gäller nätutveckling, vilket regleras i elmarknadsdirektivet (2019/944). Direktivet har ännu inte genomförts i svensk lagstiftning. Det är ett viktigt steg i nätplaneringen att systemansvariga för distributionssystemen (DSO) samråder om sina nätutvecklingsplaner med oss. Vi anser också att det är bra att Energimarknadsinspektionen följer upp detta. Svenska kraftnät, som användare av DSO:ernas nätutvecklingsplaner, återkommer gärna i arbetet med att utforma föreskrifterna i frågan vad nätutvecklingsplanerna ska innehålla för att de ska ge största möjliga nytta.

Det är viktigt med mer samverkan mellan alla aktörer såväl inom branschen som utanför (kommuner, användare, producenter) samt en ökad planering kopplat till kapacitetsutmaningen. Mer samverkan och planering ger bättre förutsättningar att förutse och agera i tid. Det kommer dock fortsatt finnas situationer som är svåra att förutses i tillräckligt god tid. Nätutvecklingsplaner måste därför åtföljas av

- Förtydligande av elförsörjningens roll i fysisk planering (jmf. länsstyrelsernas rapport som lyfter behovet av ökad regional samverkan, arbete med långsiktiga och trovärdiga prognoser, energiplaner, kompetenshöjning m.m). Det behövs plats för elförsörjningens utveckling.
- Utpekande av riksintresse för transmissionsnät.
- Effektivare utbyggnadsprocesser (inkl. tillståndsprocessen) och att lagstiftningen kompletteras.

- Andra verktyg som flexibilitet och lokala marknader.

Vi anser att det finns en problemställning som har en stark bäring på nätplaneringen och som Energimarknadsinspektionen inte tar upp alls i sin rapport. Sett till den kapacitetsbrist som uppstått i storstäderna de senaste åren har den huvudsakligen utlösts av beslut om nedstängning av lokala produktionsanläggningar, bristande planering eller snabbt uppkomna behov av kraftigt ökade abonnemang, vilket har resulterat i en lokal effektbrist. För att ansluta en ny eller öka en befintlig förbrukares abonnemang av ansevärd mängd föregås det alltid av en omfattande utredningsprocess (och byggnation av nödvändiga nätåtgärder) medan motsvarande produktionsstorlek med nuvarande regelverk kan stänga ner med kort varsel¹. Detta plötsliga produktionsbortfall måste då kompenseras genom nätkapacitet. Att omgående eller på mycket kort tid möta ett sådant behov av ökad nätkapacitet låter sig inte göras överallt i Sverige, och det är inte heller samhällsekonomiskt rimligt att säkerställa att överkapacitet ska finnas överallt. Svenska kraftnät kan därtill inte begära koncession för en förändring som vi inte har information om (se vidare våra synpunkter om detta förslag under avsnittet En mer kostnadseffektiv driftsäkerhet). För att kunna tillgodose en ökad förbrukning krävs produktion på rätt plats i systemet.

Förbättrade anslutningsprocesser

Vi styrker Energimarknadsinspektionens bedömning om hur ledig kapacitet ska beräknas, det är också så det görs idag. Vi tycker att det är bra att det förtydligas hur sammanlagringseffekter ska hanteras, eftersom detta görs på olika sätt av olika nätbolag.

Svenska kraftnät håller med om principen att nätkoncessionshavaren inte får åberopa kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet. Dock anser vi att det behövs mer utredning innan författningen ändras, särskilt vad beträffar ansvar, tidshorisont och vilken typ av åtgärder som kan vara aktuella.

Ansvarsfrågan måste utredas först eftersom sådana åtgärder ofta kan ligga helt utanför nätägarens kontroll. En sådan bestämmelse förutsätter också att nätägaren har möjlighet att genomföra och säkra dessa andra åtgärder. Exempelvis om andra åtgärder gäller flexibilitetsresurser så finns det ett behov för nätägaren att långsiktigt kontraktera dessa resurser. Dessa andra åtgärder måste ju också vara tillgängliga inom en rimlig tidshorisont.

¹ Anläggningar av betydelse för elberedskap/totalförsvaret omfattas av anmälningsplikt i enlighet med elberedskapslag (1997:288).

Energimarknadsinspektionen hänvisar till Energimarknadsinspektionen R2018:06 för beskrivningar av hur ”alternativa åtgärder” ska utredas. Detta inkluderar ett flertal åtgärder som Svenska kraftnät inte har direkt kontroll över. Från s.99:

” Om Svenska kraftnäts analys skulle visa att en annan åtgärd, exempelvis ny produktion eller omlokalisering av produktion, är en mer kostnadseffektiv lösning jämfört med förstärkt överföringskapacitet, har Svenska kraftnät begränsat handlingsutrymme på grund av reglerna för åtskillnad mellan monopol och konkurrensutsatt verksamhet. För att genomföra vissa alternativ till nätutbyggnad behöver därför Svenska kraftnät koordinera med andra aktörer såsom till exempel regionnätägare, lokalnätägare, producenter eller förbrukare så att olika alternativa lösningar kan komma till stånd.”

Svenska kraftnät ser således risker med detta förslag. Om ett flertal anslutningsärenden leder till omfattande arbete med att identifiera andra åtgärder, och att behöva samordna aktörsgemensamma projekt för att få dessa till stånd skulle det innebära arbetsuppgifter som inte ingår i vårt uppdrag idag. Samtidigt vill vi betona att vi ser behov av ökade incitament för att skapa planerbarhet såväl lokalt som nationellt och välkomnar andra åtgärder än utbyggnad av nätet för att åstadkomma detta.

Vi håller inte med om Energimarknadsinspektionens konsekvensanalys för förslaget att alla flexibilitetsresurser som är billigare per kilowattimme än kundernas värdering av icke-levererad energi som en tumregel bör vara samhällsekonomiskt motiverade, eftersom det kan leda till mycket höga elnätskostnader. Om exempelvis VOLL är 80 kr/kWh² kan det leda till kostnader för nätanslutning som uppgår till 80 kr/kWh. Jämför detta med vanlig nätkostnad på kanske 25 öre/kWh exklusive skatt för villaägare.

När det gäller köhanteringen vill vi betona att Svenska kraftnäts kösystem både ska täcka behov för att hantera inkomna ärenden, och för att hantera en kö för tilldelning av kapacitet. Kön för tilldelning av kapacitet är främst relevant om det finns en kapacitetsbrist och prioritering behöver göras mellan anslutningar. Svenska kraftnät håller med om att köhanteringen kan utvecklas inom befintligt regelverk men det är viktigt att klargöra vad syftet med en sådan utveckling är. Svenska kraftnät som myndighet och ansvarig för det nationella överföringssystemet kan rimligen anpassa vår köhantering för att möta egna behov, eventuella nya uppdrag eller politiska målsättningar utan ändrad lagstiftning. Det bör dock noteras att det nationella överföringssystemet ansluter distributionssystem som i sin tur ansluter förbrukning och produktion. Svenska kraftnät kan således endast prioritera mellan olika anslutningspunkter i det nationella överföringssystemet, inte prioritera hur anslutningar genomförs i

² Ett sammanvägt VoLL har beräknats till 82,52 SEK/kWh i 2020 års prisnivå. (Ei PM2021:01)

underliggande nät. För att förändra hur prioriteringar genomförs mellan anslutningar på distributionsnivå kan incitament eller reglering behövas. Svenska kraftnät delar dock förhoppningen att god planering kan minska behovet av att behöva prioritera mellan anslutningar och därmed minska behovet av att reglera prioritering av kapacitetstilldelning.

Idag tillämpar Svenska kraftnät, under vissa förutsättningar, en rent turordningsbaserad köhantering. Flera av de förslag och hanteringar av köhantering som Energimarknadsinspektionen beskriver finns redan implementerat i Svenska kraftnäts anslutningsprocess så som villkorade avtal och förtida tillträde för mindre anslutningar. Svenska kraftnät ser en möjlighet att effektivisera anslutningsprocessen med en effektivare köhantering genom att, förutom prioritering tilldelad kapacitet, även prioritera arbetsordningen för inkomna anslutningar. Om Svenska kraftnät har möjligheten att prioritera resurser till att genomföra anslutningar som bedöms vara mest samhällsekonomiskt gynnsamma, bidrar på bästa sätt till Svenska kraftnäts övergripande uppdrag eller har störst säkerhet i genomförandet ökar effektiviteten för dessa anslutningar. Även här anser Svenska kraftnät att vi kan anpassa vår köhantering avseende arbetsordning för att möta egna behov, eventuella nya uppdrag eller politiska målsättningar utan ändrad lagstiftning. Beträffande Energimarknadsinspektionens förslag att elnätsföretagen ska redogöra för vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet i de fall företaget har nekat en anslutning och uppgett bristande kapacitet är vi tveksamma till nytta jämfört med den extra arbetsinsats som detta skulle innebära för elnätsföretagen.

En mer kostnadseffektiv driftsäkerhet

Energimarknadsinspektionen föreslår ett uppdrag till Svenska kraftnät med fokus på metoder och arbetsprocesser för att bestämma säkerhetsmarginaler i normal drift (N-1) och övriga systemdrifttillstånd med syfte att utvärdera och utveckla arbetet med nätplanering, driftplanering och den dagliga driften för att frigöra mer överföringskapacitet till marknaden samt möjliggöra nyanslutningar.

Svenska kraftnät är tveksam till uppdraget. Vår målsättning är alltid att lämna maximal kapacitet till marknaden med hänsyn tagen till elsystemets driftsäkerhet. Driftsäkerheten är alltid högst prioriterad. Att regelbundet utvärdera de marginaler som sätts för överföringssnitten är något vi ser att vi skulle kunna utveckla. Redan idag görs sannolikhetsbaserade (probabilistiska) bedömningar i kontrollrummet dagligen. Det kan också i sammanhanget nämnas att det pågår ett europeiskt arbete att gå från ansatsen N-1 mot en mer probabilistisk ansats med syfte att kunna öka kapaciteten vilket talar för att det är något som Svenska kraftnät kommer att beakta i än högre grad framöver.

Energimarknadsinspektionen skriver på sid 44 i rapporten: *”Även vid händelser som inte finns med i listan eller om fler än en händelse inträffar inom 15 minuter,*

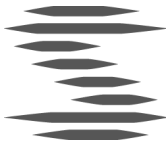
brukar det inte leda till nöddrift eller nätsammanbrott, utan det finns även marginaler i systemtillståndet skärpt drift. I skärpt drift är systemparametrarna fortfarande bra och det som främst skiljer skärpt drift från normaldrift är att marginalerna för att inte hamna i ett allvarligt läge är mindre än vad som är optimalt.”

Vi delar inte bilden som Energimarknadsinspektionen ger vad gäller marginalerna vid skärpt drift. Vid skärpt drift är systemet fortfarande inom driftsäkerhetsgränserna men det har konstaterats att det finns otillräckliga reserver eller avhjäljande åtgärder. Det är alltså osäkert om systemet klarar ett N-1 fel och risken för att ett sådant fel får allvarliga konsekvenser är hög. Att ta större risker i driftskedet när kraftsystemet har minskande marginaler bedömer vi är olämpligt. Den bild som Energimarknadsinspektionen målar upp att det finns marginaler att ta av delar vi inte. Det är visserligen sant att de tillfällen marknaden inte utnyttjar utdelad kapacitet så kan fler fel inträffa utan större konsekvens. Viktigt är dock att skilja på att orsaken till det är att marknaden inte utnyttjat den utdelade kapaciteten och det saknar samhällsnytta att dela ut ytterligare kapacitet.

Angående förslaget om att nätkoncession för transmissionsnät endast får ges om den är samhällsekonomiskt lönsam har vi tidigare lämnat synpunkter på Energimarknadsinspektionens rapport R2018:06. Det är naturligtvis viktigt att alternativ till ökad överföringskapacitet utreds och att samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar genomförs på ett bra sätt. Svenska kraftnät arbetar med att utveckla hur dessa frågor och bedömningar görs inför beslut om investeringar i transmissionsnätet. Svenska kraftnät vänder sig dock starkt mot Energimarknadsinspektionens förslag att den typen av frågor ska bedömas och prövas inom ramen för koncessionsprövningen. Skälen för detta har tidigare utvecklats i remissvaret till Energimarknadsinspektionens rapport samt till SOU 2019:30. De invändningar som Svenska kraftnät framfört där har inte adresserats. Energimarknadsinspektionens förslag är väldigt långtgående och det är sannolikt inte praktiskt möjligt att kvantifiera samtliga relevanta nyttor och kostnader eftersom det saknas såväl metoder som verktyg. Överlag riskerar detta snarare att försena nödvändiga utbyggnader av nätet. Områden som är särskilt svåra att kvantifiera i monetära termer är t ex driftsäkerhet och miljöpåverkan eller intrång.

Sammanfattningsvis kan sägas att den i Energimarknadsinspektionens rapport 2018:06 och nu i Energimarknadsinspektionens rapport R2020:06 föreslagna ordningen

- riskerar att leda till minskad effektivitet, förlängda investeringsprocesser och att vissa nödvändiga projekt inte kan genomföras eller kommer att försenas.

- inte kommer att fylla de syften som lyfts i rapporterna (t.ex. att samtliga nyttor och kostnader kvantifieras och värderas, att N-1 värderas, att samverkan sker mellan de som arbetar med nätplanering, driftplanering och driftsäkerhet och att Svenska kraftnät bättre prioriterar sina projekt).
- skulle innebära att frågor som avgörs (och måste avgöras) tidigt i investeringsprocessen och med ett helhetsperspektiv istället kommer bedömas för enskilda ledningar i ett sent skede av utbyggnadsprocessen. Energimarknadsinspektionen kan i detta sammanhang endast avslå ansökan för den aktuella ledningen vilket får till följd att processen får börja om med mycket stora förseningar och risk för påverkan på andra projekt som följd.
- leder till kraftigt ökade krav på utredningen vid en koncessionsansökan.

Vi delar synen på beskrivningen av systemdriftstillstånd och ansvarsfördelningen mellan DSO och TSO för driftsäkerheten i kraftsystemet. Vi delar också bedömningen att det kvarstår en del arbete med att implementera systemdrifttillstånden i Sverige samt en fullständig systemskyddsplan, återuppbyggnadsplan och provningsplan. Men ansvaret faller inte enbart på Svenska kraftnät i dessa delar, utan det är också viktigt att aktörerna hittar bra former för ett kontinuerligt samarbete i frågan om fördelning av ansvar för åtgärder inom de olika systemdrifttillstånden. Något som kvarstår är att komplettera med roller och ansvar inom olika drifttillstånd vilket är betydelsefullt för att skapa en mer komplett helhetsbild.

Ökad användning av flexibilitetstjänster för ett mer effektivt nätutnyttjande

Svenska kraftnät är generellt sett positiv till förslagen i denna del. Avsnittet innehåller inga nya förslag utan sådant som Energimarknadsinspektionen redovisat i tidigare arbeten (Ei R2020:02, Ei PM 2020:01) och som Svenska kraftnät tidigare uttalat sig om.

Flexibilitetsmarknader på nationell nivå

Energimarknadsinspektionen bedömer att flexibilitetsmarknader ska vara utformade på nationell nivå, med information om budens lokalisering för att ta hänsyn till behov som endast kan produceras och konsumeras lokalt.

Det kan vara ändamålsenligt att ha en nationell marknadsplattform, men vi anser inte att det nödvändigtvis är den mest effektiva lösningen för att hantera lokal flexibilitet. Även på en nationell marknadsplattform behöver lokala nätområden definieras som ”marknadsområden” för att hantera lokala kapacitetsproblem. Det kan eventuellt vara enklare att implementera separata lokala marknadsplattformar.

Svenska kraftnät bedömer att nationella handelsplattformar lämpar sig bäst för balanseringsprodukter till systemansvarig för överföringssystemet och för nätägares (både TSO och DSO) omdirigering genom aktivering av aktiv effekt på flexibilitetstjänster. De senare aktiveringarna avser inte energi utan effekt dvs inte ”energy only”. När Energimarknadsinspektionen refererar till ”energy only” gör Svenska kraftnät tolkningen att Energimarknadsinspektionen syftar till att den systemansvariga ska betala för aktivering och inte för tillgänglighet av flexibilitetsresursen. Svenska kraftnät ställer sig generellt positiv till det ett sådant synsätt.

Det förefaller inte realistiskt att lokala flexibilitetsmarknader och Svenska kraftnäts balanseringsmarknader integreras på en gemensam marknadsplats. För balanseringsändamål kommer den framtida lösningen att bygga på europeiska marknadsplattformar och att integrera lokala flexibilitetsmarknader kan bli mycket komplext. Krav på flexibiliteten för att exempelvis lösa lokala nätproblem och flexibilitet för frekvensreglering och balansering kan vara oförenliga, men det är givetvis ändamålsenligt att om möjligt utnyttja oaktiverade bud från en lokal flexibilitetsmarknad i balanseringsmarknaden om flexibilitetsresursen uppfyller kraven för balansering.

Reaktiva behov behöver oftast hanteras lokalt så för reaktiva marknader kan en nationell marknad vara onödig, däremot kan man ha nationella standardiserade produkter, avropsprocesser och avräkning.

Svenska kraftnät stödjer Energimarknadsinspektionens bedömning om löpande tillsynsarbete samt behovet av fortsatta diskussioner om flexibilitetsmarknadernas utformning och välkomnar ett forum för en sådan dialog.

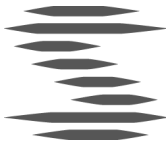
El, energi och effekt

När systemansvariga för distributionssystem använder flexibilitetstjänster enligt artikel 32 i elmarknadsdirektivet ska de utformas på sådant sätt så 3 kap. 1 a § ellagen uppfylls:

En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett transmissionsnätsföretag får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Trots första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

- 1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller*
- 2. sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. Lag (2018:1448).*

Svenska kraftnät anser att denna paragraf är otydlig då den hänvisar till el i allmänhet vilket vi framfört tidigare i remissvar³ på departements-PM (N2013/2837/E). Vi bedömer att el i denna paragraf avser elenergi. Nätföretag är skyldiga att anskaffa el för att täcka nätförlusterna och det är den enda verksamhet som berör elenergi som ett nätföretag får bedriva. I övrigt är nätföretagen skyldiga att upprätthålla överföringen på nätet och för det behöver nätföretaget säkerställa nätets kapacitet genom att efter behov avropa effekt från flexibilitetstjänster. 3 kap. 1a § reflekterar inte detta.

I övrigt får nätföretag bedriva produktion som reserv eller täcka nätförluster, men observera att för denna produktion krävs att det finns en balansansvarig och att producerad energi avräknas i likhet med annan elproduktion. Av den anledningen blir resonemanget i rapporten om att flexibilitetstjänster som nätföretag utnyttjar ska ges en ersättning för energi missvisande. "Energy only" marknader gäller inte nätföretags verksamhet att säkerställa nätets kapacitet utan nätföretagens aktiveringar av flexibilitetstjänster gäller effekt som nätföretaget ersätter flexibilitetstjänstleverantören för. Organiserade flexibilitetsmarknader där effekt aktiveras för att stärka nätets överföringsförmåga resulterar i att energiöverföringen förändras. Energin, där även energiförändringen p.g.a. effekttaktiveringen ingår, mäts av energimätare och avräknas i balansavräkningen.

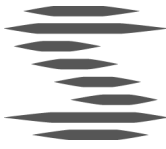
Det pågående svenska pilotprojektet avseende flexibilitetsmarknader är utformade så att avrop av flexibilitet i första hand sker dagen före, men med en möjlighet till avrop intradag och upp till 2 timmar innan drifttimmen. Ett skäl till detta val är att flexibilitetsleverantörerna och dess balansansvariga ska ha möjlighet att handla sig i balans på ordinarie marknad för den flexibilitet som aktiveras. Om flexibilitetsmarknaderna utvecklas så att avrop sker efter stängning av intradagmarknaden (inklusive i drifttimmen) kommer det inte att finnas möjlighet för aktörerna att handla sig i balans på ordinarie marknader. En fråga som uppstår då är hur obalanserna ska hanteras, det är något som behöver utredas vidare.

Flexibilitetstjänster - aktiv och reaktiv effekt

Rapporten för ett generellt resonemang om flexibilitetsresurser utan precisera vad man avser. "Produkterna" det handlar om är aktiv energi samt aktiv och reaktiv effekt. När det gäller

- aktiv energi avser det balanseringsmarknaden där TSO aktiverar aktiv effekt under en viss tid och avräknas som energi,

³ Svenska kraftnät 2013/1065

- aktiv effekt så kan sådan aktiveras på lägsta nivå och för systemansvarigs behov vid omdirigering men kan även nyttiggöras i nätnivåer på högre spänningsnivåer,
- reaktiv effekt är ett resultat avspänningsregleringen och ska normalt inte överföras i nätet eftersom överföringen innebär ökade nätförluster.

Flexibilitetsresurser i form av aktiv effekt på alla spänningsnivåer kan nyttiggöras av det lokala nätföretaget och alla överliggande spänningsnivåer. Kapacitet i form av aktiv effekt kan däremot inte överföras mellan två nät på samma nivå, men kapacitet i en överliggande nivå kan omfördelas mellan två underliggande nät. Nätföretags aktiveringar av flexibilitetsresurser kan säljas vidare till överliggande nätföretag.

Reaktiv effekt är en ”produkt” som är väsentlig vid spänningshållningen men överföring av reaktiv effekt leder till ökade nätförluster. Därför lämpar sig reaktiv effekt inte för handel och de reaktiva resurserna behövs normalt enbart lokalt. Det finns dock fall där det kan vara motiverat att reaktiva resurser finns i ett underliggande nät och överförs till ett överliggande nät om reaktiva resurser där är otillräckliga, men en sådan överföring leder till ökade förluster och därför bör undvikas.

Svenska kraftnät anser att ett system för flexibilitetstjänster bör utformas så att systemansvarig för distributionssystem kan avropa effekt för att avhjälpa nätkapacitetsproblem samt vid behov i längre kontrakt kunna avtala om garanterad effekt för att kunna upprätthålla kapaciteten i sitt nät.

Omdirigering

När det gäller Energimarknadsinspektionens bedömning ”att flexibilitetstjänster som används för omdirigering endast bör få en marknadsbaserad ersättning för de kilowattimmar som handlas i enlighet med en energy only-marknad, och inte för den kapacitet i kilowatt som en aktör kan hålla tillgänglig” har vi invändningar. Vi har redogjort för vår syn på vad ett nätföretag har för möjligheter i avsnitten ovan och anser att ersättningen måste ske för avropade aktiveringar i effekt och inte kilowattimmar som här står.

Vid omdirigering aktiverar den systemansvariga för distributionssystem en effektändring av flexibilitetsresursen enligt avtal med kunden. Priset för aktiveringen är troligen dyrare än elavtalet som kunden har med sitt elhandelsföretag. Den energi som flexibilitetsresursen överför till eller från nätet avräknas mellan elhandelsföretaget och kunden i sin helhet enligt energimätvärdet och till det avtalspris som gäller dem emellan. DSO:n är således inte motpart i handeln med (uppmätt) energi däremot är denne betalningsansvarig för den merkostnad som omdirigeringen innebär. Denna merkostnad ska ses som en

kapacitetsbetalning. Omdirigeringen, dvs effektändringen, medför en energiobalans som avräknas av den balansansvarige. Balanseringsmerkostnader kommer regleras med kundens elhandlare och kunden. DSO:ns ersättning för merkostnaden till kunden bör innefatta även balanseringsmerkostnaderna men som framförts tidigare bör hantering av obalanser utredas vidare.

Långsiktiga kontrakt kan behövas

Energimarknadsinspektionen önskar i första hand inte att kapacitet kontrakteras för längre tidsperioder då det kan ge en negativ påverkan på energimarknadens funktionalitet. Även om vi kan förstå grunden till denna bedömning, bör man också beakta att för lokal flexibilitet är det sannolikt att marknaden kommer att präglas av låg likviditet och stor osäkerhet kring hur ofta aktivering kommer att ske. Det gör att det är osäkert om tillräcklig flexibilitet kommer att finnas tillgänglig baserat endast på korta kontrakt, för att exempelvis täcka toppar under en 10-årsvinter. Om det förväntas att nätägare ska inkludera flexibilitetsresurser i sin långsiktiga nätplanering behöver nätägaren också ha rimliga möjligheter att säkerställa att dessa flexibilitetsresurser finns tillgängliga. Enligt Svenska kraftnäts uppfattning kan det därför inte uteslutas att även mer långsiktiga kontrakt kan behövas för att säkerställa nödvändiga flexibilitetsresurser.

Flexibilitetsmarknader befinner sig i ett tidigt skede vad gäller utformning och marknadsdesign. Det kommer finnas behov av att löpande utvärdera utformningen baserat på erfarenheter, inte minst från pågående initiativ och pilotprojekt. Svenska kraftnät stödjer därför Energimarknadsinspektionens bedömning om behovet av löpande tillsynsarbete samt fortsatta diskussioner om flexibilitetsmarknadernas utformning och välkomnar ett forum för en sådan dialog.

Effektiv prissättning för att motverka luftbokningar i nätet

När det gäller Energimarknadsinspektionens tidigare lagda förslag om kostnadsriktiga överföringstariffer (PM2020:03) och villkorade nyttjandeavtal behöver vi följa upp hur det fungerar. I enlighet med ellagen har Svenska kraftnät redan idag en geografisk differentierad överföringstariff, vilken beror på var i landet anslutningspunkten är lokaliserad. Bakgrunden är att tariffen ska vara kostnadsriktig och reflektera de kostnader som varje kund förorsakar.

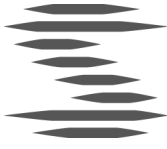
Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet (Ei PM2020:01)

Svenska kraftnät har inget att erinra avseende författningsförslagets principiella inriktning men har följande kommentarer rörande Energimarknadsinspektionens promemoria.

Lagförslaget gör det möjligt att införa ett incitament i reglermodellen som styr mot andra lösningar än traditionella nätinvesteringar när sådana lösningar är mer kostnadseffektiva på sikt. Svenska kraftnät är positiva till denna principiella riktning även om det kan finnas utmaningar i hur metodiken för effektiviseringskravet bör utformas för att bli ändamålsenlig. Om lagförslaget genomförs kommer Energimarknadsinspektionen, i ett nästa steg, att utveckla metodiken för hur nätföretagens effektiviseringskrav ska tillämpas i praktiken.

Svenska kraftnät förstärker transmissionsnätet i stora delar av Sverige för att öka kapaciteten mellan elområdena och till expansiva regioner där efterfrågan på el ökar. Äldre ledningar förnyas och nya byggs för att möjliggöra anslutningar av vindkraft och nya typer av förbrukning. Inom EU bidrar verket till att skapa en gemensam europeisk elmarknad bl.a. genom implementering av gemensamma regelverk samt till att förbättra den fria handeln med el över gränserna genom nya elförbindelser som ytterligare kopplar ihop Europas elsystem. Svenska kraftnät har en viktig roll i Sveriges arbete för att uppnå målen i energi- och klimatpolitiken. Svenska kraftnäts uppdrag medför en omfattande nätutbyggnad samt nya krav på stödtjänster och IT-lösningar, med ökade kapitalkostnader och löpande kostnader som följd. Ett individuellt effektiviseringskrav för transmissionsnätet behöver ta hänsyn till detta och bör utformas i dialog med verket i syfte att hitta en lämplig metod.

I promemorian (kapitel 4.1) framgår att Energimarknadsinspektionen överväger att tillämpa en beräkningsmetodik där effektiviseringskravet appliceras även på s.k. opåverkbara kostnader. Under förutsättning att lagförslaget genomförs kommer Energimarknadsinspektionen att i ett nästa steg analysera förutsättningarna för metodiken för effektiviseringskravet samt bl.a. ta ställning till denna fråga. Svenska kraftnät anser att det inte är rimligt att effektiviseringskravet appliceras på opåverkbara kostnader eftersom dessa ska motsvara de kostnader som nätkoncessionshavaren inte kan påverka.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe efter föredragning av Hanna Brolinson (Ei R2020:06) och Erik Welander (Ei PM2020:01). I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschef Leif Pettersson (Ei R2020:06) och avdelningschef Peter Wigert (Ei PM2020:01) deltagit.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe